

ВРХОВЕН СУД НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 1 од Законот за изменување на Кривичниот законик („Службен весник на Република Македонија“ бр. 28/2014), Претседателот на Врховниот суд на Република Македонија на ден 16.04.2014 година, донесе

ПРАВИЛНИК ЗА НАЧИНОТ НА ОДМЕРУВАЊЕ НА КАЗНИТЕ („Службен весник на Република Македонија“, бр.64/2014 од 17.4.2014 година)

I ДЕЛ - ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет на Правилникот

Член 1

Со овој Правилник се уредува начинот и постапувањето на судот при одредувањето на видот и одмерувањето на висината на казната.

Член 2

Кривичните дела со овој Правилник се категоризирани во нивоа во согласност со оцената на пропишаните критериуми.

Член 3

Видот и висината на казната се одредува и одмерува во рамките на распонот на казната, кој е предвиден за определеното ниво.

Член 4

Категоризацијата на кривичните дела во нивоа и одмерувањето на видот и висината на казната во рамките на определено ниво и во рамките на распонот на казната предвиден за определено ниво, се содржани во Табелата за категоризација на кривични дела (во понатамошниот текст: Табелата), која е составен дел на овој Правилник.

Составен дел на овој Правилник е и Табеларниот приказ на околностите од влијание за одмерување на казната (во понатамошниот текст: Табеларен приказ).

Цел на Правилникот

Член 5

Со примената на овој Правилник се обезбедува ефикасно и успешно функционирање на новиот концепт на кривичната постапка во праксата и сигурна основа за унапредување и воедначување на казнената политика на домашните кривични судови.

II ДЕЛ - ОПШТИ ПРАВИЛА ЗА ПОСТАПУВАЊЕ НА СУДОТ ПРИ ОДМЕРУВАЊЕ НА КАЗНАТА

Определување на нивото на кривичното дело

Член 6

Пред да пристапи кон одмерување на казната на сторителот, судот ќе го определи нивото на конкретното кривично дело согласно со Табелата.

Поаѓајќи од фактичкиот опис на кривично-правниот настан, судот ќе го определи нивото на кривичното дело со оценка на следните критериуми:

- кривичната одговорност на сторителот,
- тежината на стореното кривично дело и
- околностите под кои е сторено делото.

При оценка на критериумите од став 2 на овој член, судот ќе има предвид дали:

- кривичното дело е сторено во поврат, при што посебно ќе има предвид дали поранешното дело е од ист вид како и новото дело,
- се работи за продолжено кривично дело,
- постои исклучително висок степен на противправност што во корелација со другите околности под кои е сторено кривичното дело го оправдува изрекувањето на построга санкција или
- кривичното дело е сторено против лице или група на лица или имот, непосредно или посредно, поради нивната припадност на одреден пол, раса, боја на кожа, род, припадност на маргинализирана група, етничка припадност, јазик, државјанство, социјално потекло, религија или верско уверување, други видови уверувања, образование, политичка припадност, личен или општествен статус, ментална или телесна попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба, или на која било друга основа предвидена со закон или ратификуван меѓународен договор.

Доколку постои некоја од околностите наведени во ставот 3 на овој член, судот може да определи повисоко ниво од нивото што би го определил кога не би постоела оваа околност.

Во секој случај, доколку на сторителот му се изречени најмалку две осуди, независно од изречената кривична санкција, судот ќе определи

повисоко ниво од нивото што би го определил кога не би постоела оваа околност, а доколку на сторителот му се изречени најмалку две осуди на казна затвор од кои барем едната осуда е за потешко кривично дело, судот ќе определи трето ниво на кривичното дело.

Одмерување на видот и висината на казната во рамките на определеното ниво

Член 7

Откако ќе го определи нивото на кривичното дело на начинот предвиден во член 6 од овој Правилник, судот ќе ја одмери казната по вид и висина во рамките на распонот на казната кој е предвиден за определеното ниво, при што ќе ги има предвид околностите поврзани со кривичното дело и со личноста на сторителот, а особено: придонесот на жртвата во извршувањето на делото, поранешниот живот на сторителот, неговите лични прилики и неговото однесување по стореното кривично дело, како и други околности кои се однесуваат на личноста на сторителот.

При одмерување на казната во рамките на определеното ниво, судот за појдовна основа ќе ја има средната вредност на казната од распонот на определеното ниво согласно со Табелата, од која со оцена на соодносот на олеснувачките и/или отежнувачките околности, ќе се движи кон долната или кон горната граница на распонот од определеното ниво.

Начин на оцена на околностите

Член 8

При одмерувањето на казната, судот ќе цени дали одредена околност чие постоење го утврдил е олеснувачка или отежнувачка во согласност со Табеларниот приказ.

Доколку судот утврди постоење само на олеснувачки околности, ќе се движи кон долната граница од распонот на определеното ниво, а доколку утврди постоење само на отежнувачки околности, ќе се движи кон горната граница од распонот од определеното ниво.

Доколку судот утврди постоење и на олеснувачки и на отежнувачки околности, казната ќе се движи кон долната или кон горната граница во зависност од тоа кои од овие околности преовладуваат односно:

- доколку разликата меѓу олеснувачките и отежнувачките околности изнесува три или повеќе во корист на олеснувачките околности, казната ќе се движи кон долната граница или
- доколку разликата меѓу отежнувачките и олеснувачките околности изнесува три или повеќе во корист на отежнувачките околности, казната ќе се движи кон горната граница.

Забрана за двократна оцена на иста околност

Член 9

Како олеснувачка или отежнувачка околност не може да се цени околност што е законско обележје на кривичното дело или која била ценета како критериум за определување на нивото на кривичното дело.

Индивидуализација на казната според целите на казнувањето

Член 10

Во секој конкретен случај, определувањето на нивото на кривичното дело и одмерувањето на видот и висината на казната во рамките на распонот за определеното ниво судот ќе го изврши со оцена на сите околности наведени во член 39 став 2 од Кривичниот законик (олеснувачки и отежнувачки околности), а во согласност со целите на казнувањето предвидени во член 32 од Кривичниот законик.

Изрекување на алтернативни мерки

Член 11

Со одредбите на овој Правилник не се ограничува правото на судот, под условите предвидени со законот, наместо казна затвор и/или парична казна да изрече алтернативна мерка предвидена во член 48-а од Кривичниот законик.

ПОСЕБНИ ПРАВИЛА ЗА ОДМЕРУВАЊЕ НА ПАРИЧНА КАЗНА

Одмерување на парична казна на физички лица

Член 12

При одмерувањето на паричната казна како главна казна во согласност со член 38 ставови 1 до 5 од Кривичниот законик и на паричната казна како споредна казна во согласност со член 38 став 6 од Кривичниот законик на сторители кои се физички лица, покрај општите правила за постапување на судот при одмерувањето на казната од овој Правилник, судот секогаш ќе ги цени и околностите предвидени во член 39 став 6 од Кривичниот законик, а посебно: вкупноста на имотните права и обврски на сторителот, неговиот имотен статус и неговите имотно-правни односи со други субјекти, начинот на остварување на неговите приходи, издржување на деца и други членови од семејството, како и сите други околности поврзани со имотната состојба на сторителот кои можат да бидат од влијание за висината на паричната казна.

Одмерување на парична казна на правни лица

Член 13

При одмерувањето на паричната казна на сторители кои се правни лица, во согласност со член 96-е од Кривичниот законик, покрај општите правила за постапување на судот при одмерувањето на казната од овој Правилник, судот секогаш ќе ги цени и околностите предвидени во член 96 - ġ став 1 од Кривичниот законик, а особено: економската моќ на правното лице, вредноста на имотот кој го поседува, неговите приходи и обврски како и сите други околности кои можат да бидат од влијание за одмерувањето на казната на правното лице како сторител на кривично дело.

III ДЕЛ - КРИТЕРИУМИ ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА НИВОТО НА КРИВИЧНОТО ДЕЛО

Кривична одговорност на сторителот

Член 14

При определувањето на нивото на кривичното дело согласно со член 6 од овој Правилник, судот ќе ја цени кривичната одговорност на сторителот изразена преку нејзиниот степен.

Во функција на утврдувањето на степенот на кривичната одговорност, судот ќе ги цени побудите од кои е сторено делото, како и други околности врзани за субјективниот однос на сторителот кон повредата на заштитеното добро.

Степен на кривична одговорност

Член 15

Степенот на кривичната одговорност се оценува преку степенот на пресметливост и степенот на вина на сторителот.

При утврдувањето на степенот на пресметливост судот ќе цени дали кривичното дело е сторено во состојба на битно намалена или намалена пресметливост.

Степенот на вина се оценува во рамките на обликот на вината (умисла или небрежност) кој е со закон пропишан за конкретното кривично дело.

При утврдувањето на степенот на вина, кај кривичните дела сторени со умисла, судот ќе има предвид дали се работи за директна или евентуална умисла, како и дали во конкретниот случај постои некој од посебните облици на умисла кој може да укаже на помал или поголем степен на вина.

При степенувањето на вината кај кривичните дела сторени од небрежност, судот ќе има предвид дали кривичното дело е сторено од свесна или несвесна небрежност, како и тоа дали се работи за некој посебен вид небрежност.

Побуди од кои е сторено делото

Член 16

При оценка на побудите од кои е сторено делото судот ќе има предвид дали се работи за позитивни побуди (одбрана на честа, помош на друго лице, сожалување и други хумани, благородни, човечки разбирливи или општествено корисни побуди) или негативни побуди (омраза, безобзирно однесување, подмолност, користољубие, завист, злоба, љубомора, одмазда и други себични, ниски, неморални или општествено штетни побуди).

Тежина на стореното кривично дело

Член 17

При определувањето на нивото на кривичното дело согласно со член 6 од овој Правилник, судот ќе ја цени тежината на стореното кривично дело според јачината на повредата или загрозувањето на заштитеното добро и тоа: според интензитетот на штетноста на последицата која настапила, доколку се работи за деликт на повреда, или пак, според степенот на опасноста и на веројатноста да дојде до повреда на заштитеното добро, доколку се работи за деликт на загрозување.

При оценка на јачината на загрозувањето или повредата на заштитеното добро судот особено ќе ги има предвид:

- тежината или трајноста на последицата,
- бројот на оштетени лица или жртви,
- износот на противправно прибавената имотна корист или нанесената штета и
- други околности што во конкретниот случај укажуваат на понизок или повисок степен на засегнатост на доброто, вредноста или интересот со стореното кривично дело.

Околности под кои е сторено делото

Член 18

При определувањето на нивото на кривичното дело согласно со член 6 од овој Правилник, судот ќе ги има предвид сите околности што го карактеризираат извршувањето на делото и условите под кои тоа е извршено, а особено:

- време, место и начин на извршување на кривичното дело,
- средството на извршување,
- интензитет на дејствието на извршување,
- упорност при извршување на кривичното дело,
- посебни тешкотии што сторителот морал да ги совлада при извршување на делото,

-
- искористување на посебна околност што му е создадена на сторителот за полесно да го изврши делото,
 - личноста на жртвата,
 - искористување на посебниот однос на доверба од страна на жртвата,
 - видот и обликот на учество во кривичното дело,
 - дали делото е довршено или останало во обид и
 - други објективни или субјективни околности што постоеле пред, за време или по извршувањето на кривичното дело, а кои може да бидат од влијание при одмерувањето на казната.

IV ДЕЛ - ОКОЛНОСТИ ПОВРЗАНИ СО КРИВИЧНОТО ДЕЛО И СО ЛИЧНОСТА НА СТОРИТЕЛОТ

Придонес на жртвата во извршувањето на делото

Член 19

При одмерувањето на видот и висината на казната согласно со член 7 од овој Правилник, судот ќе цени дали и во која мера постои придонес на жртвата во извршувањето на делото и во настапувањето на штетната последица и дали постоело предизвикување од страна на жртвата за сторување на кривичното дело.

Поранешниот живот на сторителот

Член 20

При оцената на поранешниот живот на сторителот согласно со член 7 од овој Правилник, судот особено ќе има предвид:

- дали сторителот еднаш е осудуван,
- дали е прекршочно казнуван,
- дали има одредени болести на зависност,
- дали има насилен карактер,
- дали неговото однесување е асоцијално,
- каков е неговиот углед во општеството односно во заедницата каде живее и
- други околности што укажуваат на начинот на живот и личноста на сторителот пред сторувањето на делото, а кои може да бидат од влијание при одмерувањето на казната.

Лични прилики на сторителот

Член 21

При оценка на личните прилики на сторителот согласно со член 7 од овој Правилник, судот особено ќе ги има предвид следните околности:

-
- семејните, материјалните и здравствените прилики на обвинетиот,
 - фактот дали тој е единствен хранител на семејството,
 - грижата на обвинетиот за други лица,
 - образованието на сторителот,
 - дали тој е вработен или невработен и
 - сите други прилики во кои живее сторителот, а кои може да бидат од влијание при изрекувањето на казната.

Однесување на сторителот по стореното кривично дело

Член 22

При оцената на однесувањето на сторителот по стореното кривично дело согласно со член 7 од овој Правилник, судот особено ќе ги има предвид следните околности:

- уништување на трагите и доказите (доколку не се работи за посебно кривично дело),
- преземање дејствија за влијание врз сведоци, вешти лица за лажно презентирање на факти или за таа цел ветување награда (доколку не се работи за посебно кривично дело), - надоместување на штетата или враќање на прибавената имотна корист до завршувањето на постапката,
- настојување да се спречи настапувањето на последиците или нејзино дополнително отстранување,
- изразено жалење или каење за извршеното кривично дело и
- сите други околности на конкретниот случај кои укажуваат на односот на сторителот кон стореното кривично дело, а кои може да бидат од влијание при одмерувањето на казната.

Други околности кои се однесуваат на личноста на сторителот

Член 23

Според околностите на случајот, судот може при одмерувањето на видот и висината на казната во рамките на распонот на определеното ниво на кривичното дело согласно со член 7 од овој Правилник, да ги цени и следните околности:

- посебни склоности или способности на сторителот,
- добри или лоши навики,
- опитноста и искуството,
- возраста на сторителот,
- ментална или телесна попреченост,
- културното ниво и односот кон општествените вредности и
- сите други околности кои се однесуваат на личноста на конкретниот сторител и не можат однапред да се предвидат, а кои може да бидат од влијание при одмерувањето на казната.

V ДЕЛ - ОДМЕРУВАЊЕ КАЗНА ВО ПОСТАПКА ЗА СПОГОДУВАЊЕ И ПРИЗНАНИЕ НА ВИНА НА ГЛАВНА РАСПРАВА

Примена на одредбите на овој Правилник во постапка за спогодување и признание на вина

Член 24

Судот ќе постапува согласно со правилата и критериумите содржани во овој Правилник и во случаите кога изрекува казна:

- во постапката за спогодување помеѓу странките и
- кога обвинетиот ќе признае вина на главна расправа.

Начин на одмерување на казната во постапка за спогодување

Член 25

Во постапката за спогодување кога Јавниот обвинител и обвинетиот ќе поднесат до судот предлог-спогодба, при утврдување дали прибавените докази за фактите важни за изборот и одмерувањето на казната го оправдуваат изрекувањето на предложената казна, судот имајќи ги предвид и околностите под кои е склучена спогодбата, ќе постапи согласно со членовите 6 и 7 од овој Правилник, а потоа:

- доколку е определено трето ниво на кривичното дело, судот може да ја прифати предложената казна ако таа се наоѓа во распонот од тоа ниво или во распонот од второто ниво, но најмногу до долната граница од второто ниво,
- доколку е определено второ ниво на кривичното дело, судот може да ја прифати предложената казна ако таа се наоѓа во распонот од тоа ниво или во распонот од првото ниво, но најмногу до долната граница од првото ниво,
- доколку е определено прво ниво на кривичното дело, судот може да ја прифати предложената казна ако таа се наоѓа во распонот од тоа ниво, но најмногу до границите на ублажувањето на казната предвидени со член 41 од Кривичниот законик.

Начин на одмерување на казната врз основа на признание на вина на главна расправа

Член 26

Кога обвинетиот ќе ја признае вината на главна расправа, судот претходно ќе постапи согласно со членовите 6 и 7 од овој Правилник, а потоа ќе изрече казна која може да биде во рамките на долната граница од распонот од определеното ниво на кривичното дело.

Доколку судот се определил за најниското ниво на кривичното дело

може да изрече казна и под границата пропишана со закон, но најмногу до границите на ублажувањето на казната предвидени со член 41 од Кривичниот законик.

VI ДЕЛ - ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Влегување во сила и примена на Правилникот Член 27

Овој Правилник влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе започне да се применува триесеттиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

16 април 2014 година
Скопје

Претседател на Врховниот суд
на Република Македонија,
Лидија Неделкова, с.р.